

Tartu Universitet
Institutionen för germansk, romansk och slavisk filologi
Avledningen för skandinavistik

Uppfattning av artiklar om finanskrisen publicerade i dagliga tidningar

Bacheloravhandling av Maarja Gross
Handledare: Niklas Henriksson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING.....	1
1.1 SYFTE	1
<i>1.1.1 Antaganden.....</i>	<i>1</i>
1.2 MATERIAL	2
<i>1.2.1 Tidningar.....</i>	<i>2</i>
1.3 HISTORIA	3
1.4 BEGREPP	4
<i>1.4.1 Läsbarhetsmått.....</i>	<i>5</i>
<i>1.4.2 Läsbarhetsformler.....</i>	<i>5</i>
<i>1.4.3 Kritik mot läsbarhetsformler.....</i>	<i>6</i>
1.5 METOD	6
2. ANALYS	9
2.1 ÖVERSIKT AV SVAR.....	9
2.2 FRÅGOR 1-5	9
2.3 FRÅGOR 8-10	13
3. RESULTAT.....	17
4. SAMMANFATTNING.....	19
5. LITTERATURLIST.....	20
6. TILLAG.....	22
7. RESÜMEE	27

1. INLEDNING

Jag studerar ekonomi som mitt biämne och läser ofta nyheter om ekonomi. Läsning av ekonomiska nyheter är utmanade, eftersom det finns ekonomiska fackord i artiklarna, som inte är välkända. I 2008 publicerade Aftonbladet en intervju med Erika Lily, språkvetare och språkvårdare vid Språkrådet, om hur artiklar om finanskrisen och ekonomi i generellt är svår att förstå för dem som inte har högskoleutbildning i ekonomi och att ekonomiskt fackspråk är ”svårtillgängligt”.

Jag tycker att det är intressant att undersöka hur svenskarna uppfattar ekonomiska artiklar svårighetsgrad och hur mycket de förstår av dem. Temat för denna uppsats är inspirerat av den nämnda artikeln i Aftonbladet ”Ekonomisidorna är inte skrivna för vem som helst” (16.10.2008).

1.1 Syfte

När dagliga tidningarna publicerar ekonomiska artiklar kan man tänka att de artiklarna skulle vara förståeliga för alla. Syftet med denna uppsats är att ta reda på vad svenskarna tycker om ekonomiska artiklars läsbarhet. Detta är gjort med ett frågeformulär för svenskspråkiga informanter (se kapitel 1.5 Metod).

Resultat av undersökningen svarar på följande frågor:

*är ekonomiska artiklar svår- eller lättbegripliga?

*motsvarar läsarnas intryck av artikeln läsbarhet artikelns LIX-värde?

1.1.1 Antaganden

Enligt Platzack (1974) påverkas förståelsen av en texten mycket av läsarens bakgrund (se kapitel Läsaren). Frågorna 8-10 i frågeformuläret (se kapitel 1.5 Metod) är avser på läsförmågan, ämneserfarenhet och motivation. Dessa frågor hjälper också till svara på följande antaganden:

*Informanter med minst grundnivå (BA) förstår artikeln bra – fråga 8 (”Senaste utbildningsnivån du har uppnått?”)

*Läsarens bakgrund och motivation påverkar läsarens förståelse av texten – fråga 9 och 10 ("Hur intresserad är du av ämnet i artikeln?", "Hur mycket följer du med i vad som händer i ekonomin?")

1.2 Material

De artiklar som ingår i undersökning är hämtade från de populära dagliga tidningar: Dagens Nyheter, Aftonbladet och Svenska Dagbladet. Artiklarna publicerades på tidningarnas webbsidor 2008 eller 2009 då ett stort antal artiklar om pågående finanskris publicerades. Med hjälp av LIX valdes en artikel från varje tidningar. Alla artiklar tillhör LIX kategorin "Medelsvår, normal tidningstext" och har ett läsbarhetsindex mellan 40-50 (se kapitel 1.4.2 Läsbarhetsformler). På detta sätt har alla tre artiklarna samma svårighetsnivå, dvs artiklarna är inte skrivna för ekonomer och borde vara läsbara för vanliga läsare.

Artiklar som är använt i frågeformuläret:

Tidningar	Rubrik	Publicerat	LIX	Antal ord
Dagens Nyheter	Banker delar ut miljarder i bonus	29.10.2009	49	415
Aftonbladet	Finanskrisens nästa offer – miljön	16.10.2008	40	433
Svenska Dagbladet	Finanskrisen förklarar allt	23.10.2008	43	487

1.2.1 Tidningar

Här finns en liten översikt av varje tidningar för att visa att dem är inte specialiserad på ekonomi. Både DN och Aftonbladet har ekonomisidor, som är specialiserade på ekonomi.

Dagens Nyheter

"Dagens Nyheters papperstidning läses av 793 100 personer mellan 15 och 79 år och DN.se har cirka 1,5 miljoner unika webbläsare varje vecka" (www.dn.se 17.07.13). DN grundades i 1864 och är idag Sveriges största morgontidning. Den politisk beteckningen är oberoende liberal. DN är en huvudstadstidning som publicerar artiklar om ekonomi, sport, kultur, nöje och ledare. Dessutom finns det mycket viktiga avsnitt för debatter, om bostad, motor och andra teman om livsstil. (<http://info.dn.se/info/om-oss/> 17.07.2013)

Aftonbladet

”Aftonbladet är Sveriges största tidning med fler än 2,8 miljoner läsare varje dag“ (www.aftonbladet.se 17.07.2013). Aftonbladet var grundad i 1830 och är en svensk kvällstidning. Som politiska beteckningen beskriver tidningen sig som obunden socialdemokratisk. Förutom vardagliga Nyheter skriver tidningen om följande stora teman: Sport, nöje, TV, ekonomi, vader, ledare, kultur. (<http://www.aftonbladet.se/siffror/> 17.07.2013)

Svenska Dagbladet

”Svenska Dagbladet är en riksspridd morgontidning med kvalitetsjournalistik för alla plattformar. SvD når varje dag närmare en miljon läsare i sina olika kanaler.” (www.svd.se 17.07.2013) Svenska Dagbladet var grundad i 1884 och är baserat i Stockholm. SvD betecknar sig som obunden moderat (http://sv.wikipedia.org/wiki/Svenska_Dagbladet 17.07.2013). På hemsidan beskriver tidningen innehållet: ”Papperstidningen består av huvuddelarna Nyheter och SvD Näringsliv med nyheter, opinion, kultur, börsmaterial, sport och livsstil. På söndagarna ger SvD ut SvD Kultur, ett exklusivt kultur- och samtidsmagasin präglad av långläsning och kritik.” (www.svd.se).

1.3 Historia

Forskning av läsbarhet började med pedagoger som märkte att det är svårt för barnen att läsa texter med ovanliga ord (Platzack, 1974). Även om texter blev enklare och det fanns mindre ovanliga ord, var texter fortfarande svårbegripliga för barn. Nu var upptäckt att även meningarnas längd kan göra texter svåra. ”Ur pedagogisk synvinkel var det av intresse att få fram en enkel metod för att avgöra hur svår en text var, för vilken skolnivå en text var lämplig” (Platzack, 1974). Allt detta började främst i USA, men också i Ryssland och Tyskland och det hände först så tidigare som på 1800-talet.

Från pedagogers intresse utvecklade intresset för läsbarhetsforskning till journalister, biblioteksfolk och förläggare, som vill publicera texter som är mest lämpliga för deras läsare. Allt detta ledade till den första läsbarhetsformeln i början av 1920-talet. Läsbarhetsformeln är en formel som innehåller olika ”språkliga faktorer som spelar en roll för svårigheter hos texter” (Platzack, 1974). Först användades formler manuellt (beräkning var gjort manuellt), men på 1960-talet var läsbarhetsformler datoriserat.

Enligt Platzack finns det två inriktningar av läsbarhetsforskningen: symptom-metoden och orsaks-metoden. Den första har som resultaten läsbarhetsformler som är ganska precis i placering en text på svårighetsskala. Symptom-metoden jobbar med läsaren och försöker olika typer av läsaren uppfattning en text. Till exempel svenska formuler LIX, LOM och OVIX är formuler av symptom-metoden. Orsaks-metoden ”arbetar med att söka finna fram vilka språkliga faktorer som orsakar att vissa läsare har svårt att läsa en text” (Platzack, 1974). Det betyder att orsaks-metoden undersöker varför meningslängd och ordlängd är god mätare på läsbarheten. Orsaks-metoden är använt av både lingvister och psykologerna.

1.4 Begrepp

Ett avsnitt om begrepp som är använt i uppsatsen. Enligt Björnsson är läsligheten och läsvärde inte samma sak som läsbarhet, men läsligheten är en del av läsbarhet, som dessutom består av språkliga egenskaper.

Läsbarhet (eng. readability) - ”summan av sådana språkliga egenskaper hos en text, vilka gör den mer eller mindre svårtillgänglig för läsaren“ (C. H. Björnsson, 1968). Det finns olika faktorer som influerar läsbarhet. Till exempel, hur texten ser ut typografiskt har en mycket viktig roll för läsbarheten. Det är egentligen en vetenskap av typografi som tar hand om hur texten ser ut, men i alla fall har sin betydelse i läsbarheten. (”Läsbarheten avgör hur bra typsnittet är”, 01.02.2009). ”Om läsbarheten är dålig blir informationen svår att förstå” (A. Landerholm, 2006).

Björnsson (refererat från M. Cedergren) skriver att typografiska egenskaper formulerar *läsligheten* (eng. legibility). Läsligheten svarar på frågan ”vilket typsnitt är lättast att läsa?” (B. Lindström). Anna Landerholm skriver i sin uppsats: ”Om läsligheten är dålig blir informationen svår att *läsa*”.

”Läsvärde är, enligt Björnsson, hur komplexa eller intressanta de innehållsmässiga aspekterna av texten är.” (M. Cedergren). *Läsvärdet* (eng. reading value) är läsarens motivation att läsa. Enligt A. Landerholm ”om läsvärdet är lågt är information ointressant”.

I den här uppsatsen antal av ord, antal av meningar och längden av texten är analyserat, dvs delar av läsbarheten.

Begriplighet är synonym med förståelse och betyder förmågan att läsa och förstå vilka betydelse ord har i en mening och också dra egna slutsatser utifrån texten (Wikipedia, ”läsförståelse”). Begriplighet kan beskrivas genom läsmål eller textnivåer: texten är begriplig om ett visst mål eller nivå är uppnått. (L. Mörner, 2006; H. Dahlstrand, 2004)

1.4.1 Läsbarhetsmått

Läsbarhetsmått ger kvantitativ information av texters läsbarhet och kvantitativ information för uppsatsen. Det finns olika läsbarhetsformler för att beräkna läsbarhetsmått, de beskrivs nedan.

1.4.2 Läsbarhetsformler

I 1968 introducerade Carl-Hugo Björnsson läsbarhetsindex eller LIX. Det finns olika metoder för att testa läsbarhet, men LIX är mest använt i Sverige. ” LIX är baserat på medeltalet ord per mening och andelen långa ord (ord med fler än 6 bokstäver) uttryckt i procent.“ (www.lix.se, 24.07.13). LIX metod har fem kategorier:

< 30 Mycket lättläst, barnböcker
30-40 Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar
40-50 Medelsvår, normal tidningstext
50-60 Svår, normalt värde för officiella texter
> 60 Mycket svår, byråkratsvenska

LIX räknaren på www.lix.se är mycket användbar. Räknaren beräknar antalet ord i texten (O), antalet av meningar i texten (M) och antalet av långa ord (fler än 6 bokstäver) (L). Efteråt beräknar metoden genomsnittlig meningslängd ($L_m = O/M$) och andel av långa ord ($L_o = L/O * 100$). Slutligen beräknar metoden läsbarhetsindex ($LIX = L_m + L_o$).

Birgit Vallhov kom ut med sin formel för läsbarhetsmått i 1970: LOM (långa ord per mening). LOM korrelerar bra med LIX men är snabbare och enklare. Liksom med LIX, LOM räknas långa ord som ord med mer än sex bokstäver. LOM fungerar så att det beräknas medeltalet av långa ord per mening.

Ordvariationindex (OVIX) beräknas olika ordvarianter i texten. OVIX är baserat på logaritmer som beräknar först antalet av alla ord i text och då hur många olika ord finns i texten. Det kan ofta bli att höga OVIX-värde (många olika ord) kan göra texten svårare för

läsaren, men däremot användning samma ord kan göra texten tråkig. (Lundberg & Reichenberg, 2008)

1.4.3 Kritik mot läsbarhetsformler

Läsbarhetsformler har sina positiva och negativa sidor. Det är klart att formler är objektiva och beräknar inte texters innehållet. Detta möjliggör att jämföra olika texter med varandra.

LIX är inte en vetenskap, det indikerar textens svårighetsnivå. Till exempel, LIX beräknar att ord med fler än 6 bokstäver är svåra men egentligen kan även korta ord vara svåra. "Ordet "julafton" anses vara svårt, eftersom det är långt (sju bokstäver) medan ordet "ria", alltså ett gammalt torkhus, är kort." ("Vad är LIX?", <http://www.nyponforlag.se/> 26.07.13). Dessutom, många meningar och få långa ord ger som resultat lågt LIX. Tvärtom, få meningar och många långa ord ger högt LIX. Det betyder att indikation på textens svårighetsnivå enligt LIX behöver en kritisk inställning.

Olika texter, till exempel tidningsartikel och en lagtext, kan få samma LIX-resultat. "Det är en brist hos alla läsbarhetsformler att de inte tar hänsyn till att olika ämnesspecifika texter ställer olika krav" (Lundberg & Reichenberg, 2008).

OVIX formel på datorn är också mycket objektivt, men på samma tid har sina fel. OVIX beräknar ord "var" och "vara" som två ord och det gör antalet av ord högre och ändras resultatet.

Enligt Mühlenbock & Kokkinakis undersökningen "LIX 68 revisited" behöver LIX värde ytterligare parameter för att få bättre och precis resultat. Undersökningen visades att det finns stora olikheter i LIXs resultat om man beräknar LIX-värde för olika genrer och text typer. Jag har fortfarande valt att använda LIX för att alla tre artiklar som jag har använt tillhör till samma genre och teman är samma i alla artiklar.

1.5 Metod

Undersökningen av svenskars uppfattning av ekonomiska artiklarna svårighetsnivå innehåller ett frågeformulär. Undersökningen är dels kvalitativ, dvs innehåller en fördjupad analys av informanternas tillval och dels kvantitativ, dvs hur läsaren bestämmer textens

förståelse i siffror (frågeformulär har svarsalternativ, inte öppna frågor). Informanterna läser en artikel och svarar på 10 frågor. Dessa frågor är:

1. Hur bedömer du ordvalet i artikeln?
2. Hur bedömer du meningarnas längd?
3. Hur bedömer du längden på artikeln?
4. Hur flytande läser du artikeln?
5. Hur mycket förstår du av artikeln?
6. Kön?
7. Ålder?
8. Senaste utbildningsnivån du har uppnått?
9. Hur intresserad är du av ämnet i artikeln?
10. Hur mycket följer du med i vad som händer i ekonomin?

Urvalet är slumpmässigt och frågeformuläret är skickat vidare via e-mail. Informanter har svenska som sitt modersmål. Det är viktigt eftersom endast de som pratar svenskan som modersmål har mycket vetenskap i svenskan. Artiklar är skrivit för svenskarna, inte för någon som har svenskan som sitt andra språk. Informanter kan ha ekonomisk bakgrund; yrke eller specialitet är inte frågat så ingen gallras bort.

Frågeformuläret består av tre separata test: informanterna är indelade i tre olika grupp och varje grupp läser endast en av artikel och svarar enligt på denna artikel. Om alla informanter läste samma artikeln, då skulle frågeformuläret inte ha blivit trovärdigt. Frågeformulär är trovärdigt om man kan jämföra resultat av olika enkäter som är om likadana artiklar.

Det finns olika möjligheter för att testa förståelse av texter: till exempel är det möjligt att testa texter med olika LIX eller texter med olika teman. Jag har valt att testa likadana artiklar med likadana LIX för att få mest trovärdigt resultat. Dessutom, Aftonbladet, som publicerade denna artikel som motiverade mig att skriva på detta ämne, publicerar ekonomiska artiklar som tillhör till kategorin ”40-50 Medelsvår, normal tidningstext”

Frågorna i frågeformuläret är indelade i två grupper. Frågorna 1-5 är relaterade till artikeln och frågorna 6-10 beskriver informanten. De sistnämnda frågorna är viktiga för att se om

och för vem artiklarna är svårbegripliga. Det finns informanter som enligt enkäten bestämde att artikeln är svårbegriplig för dem. Man kan förutsäga att de som har högskoleutbildning förstår artiklarna bättre än de som har gymnasieutbildningen. Som resultat kan de frågorna (6-10 visa hur dessa parametrar korrelerar med uppskattat bedömning.

I frågeformuläret har varje svar svarsalternativ. Frågorna 1-5 har svarsalternativ på skalan 1-5. På frågorna 6-8 väljer eller skriver informanterna svar som beskriver honom eller henne och frågorna 9-10 är igen med skala 1-5. Hela frågeformuläret med svarsalternativ är i Tillag 1.

Frågeformuläret är bildat på skala eftersom det gör frågeformuläret jämförbart med Läsbarhetsindex (LIX eller lix). LIX (se kapitel 1.4.2 Läsbarhetsformler) ger information om textens svårighet i siffror och har fem kategorier. Skalan som används i frågeformuläret har också fem varianter och så är frågeformuläret och LIX jämförbara. Om frågorna 1-4 behandlas separat ger de svar på frågan om vad det är som gör ekonomiska artiklar svår- eller lättbegripliga. Alla fyra frågorna tagna ihop ger information om hur svår- eller lättbegripliga artiklarna är för informanter. Detta resultat visar också om LIXs kategorisering av texter ger samma resultat för läsaren: om läsaren bedömer textens svårighetsnivå på samma sätt som LIXs automatisk räknare. Svaret är också jämförbart med svaren på fråga 5 ("Hur mycket förstår du av artikeln?").

Frågorna 1-3 är också jämförbara med LIXs beräknings faktorer i tabell 1 (se kapitel 1.4.2 Läsbarhetsformler):

Tabell 1

LIXs faktorer	Frågor
Antalet av långa ord	Hur bedömer du ordvalet i artikeln?
Genomsnittlig meningslängd	Hur bedömer du meningarnas längd?
Antalet av ord i texten	Hur bedömer du längden på artikeln?

2. ANALYS

2.1 Översikt av svar

Enkäten besvarades av 14. Här finns en översikt (tabell 2) av informanter och resultat.

Tabell 2

Fråga	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Informant 1	1	3	3	1	1	Man	32	Gymnasieutbildning	1	2
Informant 2	2	3	2	2	3	Man	24	Grundnivå (BA)	3	4
Informant 3	2	3	3	1	1	Man	23	Avancerad nivå (MA)	1	4
Informant 4	1	2	2	1	1	Man	22	Gymnasieutbildning	4	2
Informant 5	1	2	3	1	1	Man	22	Gymnasieutbildning	4	4
Informant 6	1	3	3	1	1	Man	41	Avancerad nivå (MA)	4	4
Informant 7	1	3	3	2	1	Kvinna	26	Grundnivå (BA)	2	2
Informant 8	3	3	3	4	4	Kvinna	23	Gymnasieutbildning	1	1
Informant 9	4	3	1	4	4	Kvinna	22	Gymnasieutbildning	1	2
Informant 10	1	2	5	3	1	Kvinna	27	Avancerad nivå (MA)	5	4
Informant 11	5	3	4	4	4	Kvinna	26	Avancerad nivå (MA)	1	1
Informant 12	2	3	3	4	4	Kvinna	24	Grundnivå (BA)	2	1
Informant 13	2	3	3	2	1	Kvinna	22	Grundnivå (BA)	4	4
Informant 14	1	3	3	1	2	Kvinna	26	Grundnivå (BA)	1	1
Medelvärde	1,9	2,8	2,9	2,2	2,1		25,7		2,4	2,6

Medelålder av informanter är 25,7 år; den ungsta informant är 22 år gammal och den äldsta är 41 år gammal. Sex informanter är män och åtta är kvinnor.

Senaste utbildningsnivå uppnått divideras följande:

Gymnasieutbildning – 5 informanter

Grundnivå (BA) – 5 informanter

Avancerad nivå (MA) – 4 informanter

2.2 Frågor 1-5

Tabell 3 visar hur medelvärdet av första fyra frågorna är beräknade. Medelvärdet av första fyra frågor (avrundat) är jämförbart med LIX (se tabell 4). Dessutom, spalten ”Svar på fråga 5” visar hur informanterna själva bedömde hur mycket de förstår av artikeln. Sista spalten ”Olikhet” visar skillnader mellan beräknat medelvärdet och informanternas egna värderingar. Medelvärdet är viktigt eftersom det beräknar alla svar från varje informant

och ger ett ungefärligt men informativt resultat. Medelvärde är också använt i LIXs beräkning (se kapitel 1.4.2 Läsbarhetsformler).

Tabell 3

	Fråga 1	Fråga 2	Fråga 3	Fråga 4	Medelvärde	Svar på fråga 5	Olikhet
Informant 1	1	3	3	1	2	1	1,0
Informant 2	2	3	2	2	2	3	-0,8
Informant 3	2	3	3	1	2	1	1,3
Informant 4	1	2	2	1	2	1	0,5
Informant 5	1	2	3	1	2	1	0,8
Informant 6	1	3	3	1	2	1	1,0
Informant 7	1	3	3	2	2	1	1,3
Informant 8	3	3	3	4	3	4	-0,8
Informant 9	4	3	1	4	3	4	-1,0
Informant 10	1	2	5	3	3	1	1,8
Informant 11	5	3	4	4	4	4	0,0
Informant 12	2	3	3	4	3	4	-1,0
Informant 13	2	3	3	2	3	1	1,5
Informant 14	1	3	3	1	2	2	0,0

Första fyra frågor ger svar på vad influerar läsningen mest, frågan 5 är läsarens bedömning på hur mycket de egentligen förstår artikeln. Det är vanligt att informanter väljer svar på mitten ("3" på skalan). Det finns också informanter som valde extrema varianter ("1" eller "5" på skalan). Som resultat för medelvärdet var fått: 2, 3 och 4.

Tabell 4 visar hur läsaren bedömer textens svårighet. Spalten "Antal av svar" visar hur många informanter hade vilka kategori för resultat: 8 informanter (57,15%) bestämde att artikeln tillhör till andra kategorin i LIX (Populärtidning 30-40), enligt LIX hade 5 informanter (35,7%) tredje kategorin för resultat (Normal tidningstext 40-50) och för en informant (7,15%) var artikeln svårare och för honom är texten i fjärde kategorin i LIX (50-60 Svår, normalt värde för officiella texter).

Tabell 4

LIX förklaring	LIX	Frågeformuläret	Antal av svar
Mycket lättläst, barnböcker	< 30	1	0
Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar	30-40	2	8
Medelsvår, normal tidningstext	40-50	3	5
Svår, normalt värde för officiella texter	50-60	4	1
Mycket svår, byråkratsvenska	> 60	5	0

Andra kategorin i LIX-värde (Populärtidningar, 30-40) är kategorien som fick mest svar: 57,15%. Det betyder att lite mer än halv av informanter tänker att artiklar om finanskrisen är lättlästa. För 35,7% av informanter är artiklar med medelsvårighet och för 7,15% är artiklar svåra. 7,15% är inte en stor procent och det visas att journalister försöker att skriva lätt. Detta kan man se från resultat att mest av läsaren tänker artiklar är lätta, men fortfarande finns det människor som kan inte förstå allt som står i artiklar. Olika faktorer gör artiklar svår eller lätt. De faktorer är analyserat genom första fyra frågorna, tabell 5 visar hur svaren delas.

Första frågan (Hur bedömer du ordvalet i artikeln?) fick 7 gånger (50%) ”alla välkända ord” (”1” på skala) för svar. Fyra gånger (28,5%) bestämde informanter ”2” på skalan, en informant (7,15%) också kände att det finns ”för många fackord” och valde variant ”5”. Både ”3” och ”4” var valt en gång, både fick 7,15% av svar.

Ordvalet har ganska stor roll i förståelse av hela texten. Denna informant som gav ordvalet svar ”5”, ”för många fackord”, var också denna informant, som bedömde att artikeln om finanskris är svår. Nästan alla informanter som gav ”1” på första frågan bedömde att de förstår hela artikeln (svar ”1” på frågan 5) och enligt medelvärdet tillhör artikeln i andra kategorin i LIX. Endast två informanter (informanter 10 och 14) hade det lite olika: informant 14 bestämde att hon förstår nästan allt (svar ”2” på frågan 5) och enligt medelvärdet tillhör artikel i tredje kategorin i LIX för informant 10. Allt detta betyder att ordvalet har stor betydelse i förståelse av hela texten.

Andra frågan (Hur bedömer du meningarnas längd?) fick 11 gånger svar ”3” (78,6%) och tre gånger svar ”2” (21,4%). Andra svarsalternativ var inte valt. Det betyder att meningarna var korta eller med genomsnittliga längd. Meningarnas längden spelar stor roll i textens svårighet, till exempel om läsaren måste läsa en lång mening mer än en gång eller om en kort mening har svårt innehållet. Baserat på svar fick från frågeformuläret är meningarna i finansartiklar på lämplig längden.

Tredje frågan ”Hur bedömer du längden på artikeln?” fick svar från alla varianter. Mest var valt svar ”3”, alltihop nio gånger (64,3%). För en informant (7,15%) var artikeln kort och för en person för lång. Svaret ”2” var valt två gånger (14,3%), och svaret ”4” en gång. Informant 10, som bedömde att artikeln är för lång, bestämde på samma tid att hon förstår

hela artikeln. Enligt medelvärdet tillhör artikeln i tredje kategorin i LIX-värde. Informant 9 bedömde att artikeln är kort, bedömde att artikeln var svårare och ger ”4” på frågan 5, medelvärde placerar hennes svar på tredje kategorin i LIX..

Artikeln som är för lång kan bli tröttsam och om det innehåller mycket information, kan mest viktig information försvinna. På andra sidan, om artikeln är för kort är det omöjligt att beskriva alla viktiga termer. Baserat på informanternas svar är artiklar om finanskris i lämpliga längden. Det finns mer informanter som svarade med ”1” eller ”2”, så det kan sägas att artiklar är mer korta än för långa.

Fjärde frågan ”Hur flytande läser du artikeln?” fick mycket olika svar: mest var valt svar ”1” eller ”mycket flytande” (42,85%), tre gånger var valt svaret ”2” (21,4%), en informant valde ”3” för svar (7,15%) och fyra informanter (28,6%) kände att för dem var artikeln nästan svårläst och valde svar ”4”. Nästan alla informanter som svarade med ”1” eller ”2” på denna fråga bestämde också enligt medelvärdet att artikeln tillhör till andra kategorin. Endast en informant som svarade med ”2” hade artikeln i tredje kategorin. För en informant som svarade med ”4” är enligt medelvärdet artikeln i fjärde kategorin. För dem andra tre informanter som svarade med ”4” på denna fråga har artikeln enligt medelvärdet i tredje kategorin.

Svaret på frågan ”Hur flytande läser du artikeln?” visas om informanter hade svårigheter med läsning artikeln. I det här fallet visar denna frågan om läsaren läste artikeln snabbt (svarsalternativ ”1”, ”2”) eller läste långsamt och det var svårt att läsa (varianter ”4” och ”5”). Det finns alltihop 64,25% av informanter som valde ”1” eller ”2” och så kan man säga att artikeln var läst mer flytande än svårläst. Dock finns det många av dem (28,6%) som finner att artikeln är svårläst.

Tabell 5

Fråga	Svar på skala	1	2	3	4	5	Svar på skala
1	alla välkända ord	7	4	1	1	1	för många fackord
2	korta	0	3	11	0	0	för långa
3	kort	1	2	9	1	1	för lång
4	mycket flytande	6	3	1	4	0	svårläst
5	allt	8	1	1	4	0	nästan ingenting
9	lite	6	2	1	4	1	mycket
10	lite	4	4	0	6	0	mycket

Fråga 5 (Hur mycket förstår du av artikeln?) har följande svar (se tabell 5): 8 informanter förstår allt (57,1%), andra fyra informanter hade ”4” för svar (28,6%), ”3” en informant (7,15%) och ”2” (en informant, 7,15%). Det betyder att mer informanter förstår allt eller nästan allt. Dock det finns många av dem som säger att artikeln är svårt att förstå.

2.3 Frågor 8-10

Antaganden av informanternas bakgrund är analyserat i följande avsnitt.

9 av 14 informanter har för utbildningen minst grundnivå (BA). Det är möjligt att de 5 informanter som skrev att de har gymnasieutbildning egentligen är studenter vid universitet. Frågan var byggd upp på detta sätt att de var tvungna att välja sista uppnått utbildningsnivå.

Första antaganden var att ”Informanter med minst grundnivå (BA) förstår artikeln bra – fråga 8”. Fem av nio informanter gav ”1” för frågan ”Hur mycket förstår du av artikeln?”, det betyder att 55,5% tänker att de förstår allt, en informant gav ”2” (11,1%) (se tabell 6). En informanter med minst BA utbildning gav texten genomsnittlig svårighet ”3” (11,1%) och två valde ”4”, vilket är 22,2%. Enligt medelvärdet hade fem informanter (55,5%) artikeln i kategori ”Populärtidningar 30-40” vilket betyder att de förstår artiklar bra och artiklar är inte svårbegripliga. För tre informanter var artiklar i kategorin ”Medelsvår, normal tidningstext” (33,3%) och för en ”Svår, normalt värde för officiella texter” (också 11,1%).

Tabell 6

Senaste utbildningsnivån	Fråga 1	2	3	4	Medelvärde	5
Avancerad nivå (MA)	2	3	3	1	2	1
Avancerad nivå (MA)	1	3	3	1	2	1
Avancerad nivå (MA)	1	2	5	3	3	1
Avancerad nivå (MA)	5	3	4	4	4	4
Grundnivå (BA)	2	3	2	2	2	3
Grundnivå (BA)	1	3	3	2	2	1
Grundnivå (BA)	2	3	3	4	3	4
Grundnivå (BA)	2	3	3	2	3	1
Grundnivå (BA)	1	3	3	1	2	2

Informanter med gymnasieutbildning gav mer likadana svar: tre informanter av fem (60%) gav ”1” för frågan ”Hur mycket förstår du av artikeln?”, två av fem (40%) gav ”4” på

samma frågan. Enligt medelvärdet gav tre informanter (60%) artiklar kategorin ”Populärtidningar 30-40”. Resten av informanter (40%) gav högre kategorin ”Medelsvår, normal tidningstext”.

Tabell 7

Senaste utbildningsnivån	Fråga 1	2	3	4	Medelvärde	5
Gymnasieutbildning	1	3	3	1	2	1
Gymnasieutbildning	1	2	2	1	2	1
Gymnasieutbildning	1	2	3	1	2	1
Gymnasieutbildning	3	3	3	4	3	4
Gymnasieutbildning	4	3	1	4	3	4

Baserat på sista uppnått utbildningsnivån kan man inte säga att läsaren med universitets utbildning förstår ekonomiska artiklar bättre än läsaren med gymnasieutbildningen. Tvärtemot vad står i antaganden, läsaren med gymnasieutbildningen har större procent av läsaren som förstår hela artikeln. Dessutom, en av läsaren med avancerad nivå (MA) bedömde att hon förstår artikeln dåligt.

Andra antaganden var ”Läsarens bakgrund och motivation påverkar läsarens förståelse av texten – fråga 9 och 10 (”Hur intresserad är du av ämnet i artikeln?”, ”Hur mycket följer du med i vad som händer i ekonomin?”)”. Frågor 9 och 10 är inte precis samma, eftersom fråga 9 visar om läsaren har speciellt intresse för ämnet och söker för mer information om ämnet. Fråga 10 visar om läsaren här följt nyheter om ekonomi. Frågorna har likadana syftet men olika vinklar.

Tabell 8

	Fråga 1	Fråga 2	Fråga 3	Fråga 4	Medelvärde	Fråga 5	Fråga 9	Fråga 10
Informant 1	1	3	3	1	2	1	1	2
Informant 2	1	3	3	2	2	1	2	2
Informant 3	3	3	3	4	3	4	1	1
Informant 4	4	3	1	4	3	4	1	2
Informant 5	1	2	5	3	3	1	5	4
Informant 6	2	3	2	2	2	3	3	4
Informant 7	5	3	4	4	4	4	1	1
Informant 8	2	3	3	1	2	1	1	4
Informant 9	2	3	3	4	3	4	2	1
Informant 10	2	3	3	2	3	1	4	4
Informant 11	1	2	2	1	2	1	4	2
Informant 12	1	2	3	1	2	1	4	4
Informant 13	1	3	3	1	2	2	1	1
Informant 14	1	3	3	1	2	1	4	4

Tabell 8 visar medelvärde och svar på frågor 9 och 10 av varje informant. Tabell 9 är sammanfattning av valde svarsalternativ. Fråga 9 ("Hur intresserad är du av ämnet i artikeln?") fick sex gånger svar "1" eller "lite" (42,6%). Två gånger var valt variant "2" (14,3%), en gång variant "3" (7,15%), fyra gånger variant "4" (28,6%) och en gång variant "5" eller mycket (7,15%). Det finns mer läsare som inte har intresset för ämnet.

Tabell 9

Fråga	Svar på skala	1	2	3	4	5	Svar på skala
5	allt	8	1	1	4	0	nästan ingenting
9	lite	6	2	1	4	1	mycket
10	lite	4	4	0	6	0	mycket

De åtta informanter som svarade med "1" eller "2", hade olika åsikter om förståelse (fråga 5): tre av de bestämde att de förstår hela artikeln (21,4%), fyra informanter bestämde att de förstår artikeln dåligt och valde "4" på femte frågan (28,6%), en informant bedömde att hon eller han förstår nästan allt (7,15%). Endast en informant, som bestämde att hon eller han har nog intresse för teman och förstår artikeln genomsnittligt (7,15%). Denna informant som valde att han eller hon har mycket intresse för ämnet också förstår artikeln bra, liksom de fyra informanter som svarade med "4" på fråga 9 (35,7%). De informanter som har mer intresse för ämnet förstår artiklar bättre än de som inte har intresset.

Enligt LIX-värde, fyra informanter som har lite intresse för ämnet (svarade med "1" eller "2"), bedömde att artikeln tillhör till andra kategorin, andra fyra bedömde att den tillhör till tredje kategorin. De fyra som har mycket intresse för ämnet bedömde att på tre gånger tillhör texten i andra kategorin och en gång i tredje kategorin. Denna informant som har mest intresse också bedömde att artikeln är i tredje kategorin. Hon eller han som har genomsnittligt intresse för ämnet bedömde att artikeln tillhör till andra kategorin.

Det finns fyra informanter (28,6%) som lite följer med i vad som händer i ekonomin. Andra fyra har svarat med "2" på samma frågan. Sex informanter (42,9%) har svarat med "4" på frågan. Ingen valde "3" eller "5". Det betyder att mer informanter följer med lite (57,2%), men 42,8% följer med ganska mycket. De åtta som svarade med "1" eller "2" har svarat på fråga 5 så: tre av dem svarade med "5", en svarade med "4" och fyra svarade med "2". Halv av informanter som inte följer med mycket i vad som händer i ekonomin bedömer att de förstår artikeln bra och halv bedömer att de förstår dåligt. De sex informanter som svarade att de följer med mycket har bedömt så: fem informanter har svarat med "5" på frågan fem och en informant svarade med "3".

Fyra av dem som inte följer med eller följer med lite, bedömde att artikeln är i andra kategorin. För andra tre är den i tredje och för en är artikeln i fjärde kategorin. De som svarade med ”4” på fråga 10 bedömde så: för tre informanter är artikeln i andra och för tre är den i tredje kategorin.

Man kan säga att det finns en tendens att de som följer med i vad som händer i ekonomin också förstår artiklar bättre än de som inte följer med.

Intressant är jämförelse mellan svar på frågor 9 och 10. Sju informanter gav samma svar på båda frågor. Andra sju har olika varianter: några är intresserade av ämnet men inte följer med så mycket (fyra informanter har högre svar på fråga 9) och några inte har intresset men följer med (tre informanter har högre svar på fråga 10). Mycket intressant är informant 8 som har lite intresse, men följer med ganska mycket.

3. RESULTAT

Syftet med uppsatsen var att hitta om ekonomiska artiklar är svår- eller lättbegripliga och om läsarnas intryck av artikeln läsbarhet motsvarar artikelns LIX-värde. Med hänsyn till analysresultatet kan man säga att ekonomiska artiklar är lättbegripliga. Det finns mer informanter som svarade att de förstår hela artikeln än informanter som svarade att de förstår nästan ingenting. Dessutom, medelvärdet av fråga 5 ("Hur mycket förstår du av artikeln") är 2,2; det betyder att ekonomiska artiklar är ganska lättbegripliga.

Analys av LIX-värde gav mycket intressanta resultat. Tabell 4 visar att för mest av informanter var artikeln som de läste i andra kategorin, dvs "Lättläst, skönlitteratur, populärtidningar". För fem informanter tillhör artikeln till tredje kategorin "Medelsvår, normal tidningstext" och endast för en informant är artikeln svårare och tillhör till fjärde kategorin "Svår, normalt värde för officiella texter". Detta betyder också att ekonomiska artiklar är inte så svårbegripliga som man kan tänka först och som var skrivit i Aftonbladets intervjun med Erika Lily. Frågor 1 och 4 var de som fick mest låga svar. Det betyder att läsaren tycker att ordvalet i artiklar är lätt (fråga 1) och att läsning går snabbt (fråga 4). Även om ordvalet är mycket viktigt i förståelse av en text, räknar LIX-värde att alla ord som har mer än 6 bokstäver är långa och därför kan man dra slutsatser att långa ord är också svåra. Egentligen är det inte så, att alla långa ord är svåra och göra texter svårbegripliga.

Ytterligare antaganden var om läsarens bakgrund och hur den influerar läsbarheten. Baserat på analys av fråga 8, kan man säga att informanter med minst grundnivå (BA) förstår artikeln bra, men inte bättre än informanter med gymnasieutbildningen. Det finns inte mycket skillnader mellan förståelse om man jämför utbildningsnivåer.

Läsarens bakgrund med ämnet och motivation för läsningen påverkar förståelse av texten. Det finns en tendens mot detta att läsaren som har intresset för ämnet och som följer med i vad som händer i ekonomin, förstår texten bra och bättre än de som inte har intresset och de som inte följer med i händelser i ekonomi.

En iakttagelse är att läsaren inte har så mycket intresset för ekonomi. Även finanskrisen för några år sedan har inte förbättrat situationen. En annan iakttagelse är att läsaren följer inte mycket med i vad som händer i ekonomin.

För vidare undersökning kan man analysera artiklar som är publicerat av tidningar som är specialiserade på ekonomi och jämföra dem med dagliga tidningar. Det kan visa om dagliga tidningar, som kan publicera kortare artiklar är svårare än speciella tidningar. En annan möjlighet är motsatt: dagliga tidningar publicerar lättare artiklar för att de har läsaren med olika bakgrund, men speciella tidningar har en visst läsare som har mer vetenskap om ämnet. Språkrådet har ett test "Klarspråkstestet" för författare och journalister som kan svara på några frågor och till slutet får svar på hur lätt- eller svårbegriplig texten är. Det är en annan möjlighet för vidare undersökningen.

4. SAMMANFATTNING

Den här bacheloravhandlingen är en kvantitativ och kvalitativ analys om hur svenskarna uppfattar ekonomiska artiklar svårighetsgrad och hur mycket de förstår av dem artiklar. Teman var inspirerat av Aftonbladets intervjun med Erika Lily som sade att artiklar om finanskrisen och ekonomi är svår att förstå för dem som inte har högskoleutbildning i ekonomi. Som materialet var valt tre artiklar från dagliga tidningar: Aftonbladet, Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Tre frågeformulär var sammanställda med en artikel i varje formulär och skickat vidare via e-mail. 14 informanter svarade på 10 frågor.

Kvantitativ analys var gjort med LIX-värde, som är en metod för att testa textens svårighetsgrad. Dessutom, informanter själv svarade på frågan om hur mycket de förstår artikeln. Kvalitativ analys av åtta frågor var gjort (endast kön och ålder var inte analyserade).

Svaret på ställda frågorna är att ekonomiska artiklar om finanskrisen är lättbegripliga. Det finns informanter som har svårigheter med förståelse, men mest av informanter bestämde att de förstår artiklar bra. Läsarens bakgrund var också analyserade och det kom ut att det finns nästan ingen skillnad mellan läsaren med universitetsutbildningen och läsaren med gymnasieutbildningen: förståelsen var nästan samma. Skillnaden kommer när man analyserar intresset och motivation för läsning. Informanter med intresset för ämnet förstår artiklar bättre än de som inte har intresset. Dessutom, de informanter, som följer med i vad som händer i ekonomin, förstår artiklar bättre än de som inte följer med.

Analysen syftar att läsaren inte har egentligen mycket intresse för ämnet och inte många läsaren följer med i händelser i ekonomin. Dessutom, man förstår ekonomiska artiklar om finanskrisen bra.

5. LITTERATURLIST

“Vad är lix?”, <http://www.nyponforlag.se/lattlast/vad-ar-lix/> (26.07.13)

"Läsbarheten avgör hur bra typsnittet är" (01.02.2009)
<http://capdesign.idg.se/2.990/1.203476/lasbarheten-avgor-hur-bra-typsnittet-ar>
(27.07.2013)

Björnsson, C. H., 1968, "Läsbarhet", Liber, Stockholm

Cedergren, M. "Kvantitativa läsbarhetsanalyser som metod för datorstödd granskning"
<http://www.lysator.liu.se/~mace/skriv/laesbarhet.html> (27.07.2013)

Dahlstrand, H., 2004, "Att förenkla det svårbegripliga", s. 7-11, Stockholms Universitet

Landerholm, A., 2006, "Formgivning av bok", s. 8-10, Mälardalens Högskola

Lindström, B, "Varför fungerar inte instruktionsboken"
<http://www.illtek.se/Nyttigheter/skrivtips.htm>

Lundberg & Reichenberg, 2008: "Vad är lättläst?", s. 5-10, Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Mörner, L., 2006, "Vad kostar dålig text och vad är det som kostar?", s. 6-11, Stockholms Universitet

Mühlenbock, K & Kokkinakis, S. J., 2010, "LIX 68 revisited. An extended readability measure", Göteborgs Universitet

Platzack, C, 1974 "Om läsbarhet" 1974, s. 149-171
Ulf Teleman, Tor G. Hultman. Språket i bruk.

Online källor

"Vad är lix?", <http://www.nyponforlag.se/lattlast/vad-ar-lix/> (26.07.13)

"Läsbarheten avgör hur bra typsnittet är" (01.02.2009)
<http://capdesign.idg.se/2.990/1.203476/lasbarheten-avgor-hur-bra-typsnittet-ar>
(27.07.2013)

Om Dagens Nyheter
<http://info.dn.se/info/om-oss/> (17.07.2013)

Om Aftonbladet
<http://www.aftonbladet.se/siffror/> (17.07.2013)

Om Svenska Dagbladet

http://www.svd.se/special/svd_info/valkommen-till-svd-information-och-kontaktadresser_275057.svd (17.07.2013)

http://sv.wikipedia.org/wiki/Svenska_Dagbladet (17.07.2013)

Primärkällor

Susan Vidlund, 16.10.2008, "Ekonomisidorna är inte skrivna för vem som helst", Aftonbladet

<http://www.aftonbladet.se/minekonomi/article11539176.ab> (24.04.2013)

LIX räknare www.lix.se (24.07.2013)

Banker delar ut miljarder i bonus, Hedelius, P. & Petersson J., Dagens Nyheter, 29.10.2009
<http://www.dn.se/ekonomi/banker-delar-ut-miljarder-i-bonus/> (02.07.2013)

Finanskrisens nästa offer – miljön, Mellin, L., Aftonbladet, 16.10.2008
<http://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/lenamellin/article11594071.ab> (02.07.2013)

Finanskrisen förklarar allt, Petersen, L., Svenska Dagbladet 23.10.2008
http://www.svd.se/naringsliv/finanskrisen-forklarar-allt_1933595.svd (02.07.2013)

6. TILLAG

Förståelse av ekonomiska artiklar

Hej!

Jag är student vid Tartu Universitet och studerar svensk filologi. Jag undersöker hur förståeliga ekonomiska artiklar publicerade i dagstidningar är.

Jag ber om din hjälp med min Bacheloruppsats. På nästa sida finns en artikel publicerat i Svenska Dagbladet under finanskrisen i 2008. Läs gärna genom artikeln och svara på frågorna på sidan 3.

Testet tar cirka 5 minuter.

Endast jag kommer att använda dina svar i min undersökning och de är helt konfidentiella. För fortsättning klick på "Continue". Om du vill gå tillbaka klick på "Back".

Om du har några frågor skriv gärna till maarja.gross@gmail.com.

Avlämna dina svar senast 31.07.2013

Tack för hjälpen!

Maarja Gross

Finanskrisen förklarar allt (Svenska Dagbladet, 23.10.2008, LIX 43, ord 487)

Riksbanken överraskar med att sänka styrräntan med hela 0,50 procentenheter ned till 3,75 procent. Banken flaggar också för en lika stor sänkning till under närmaste halvåret. Men det är osäkert vad det betyder för de rörliga bolånen.

Den här gången verkar Riksbankens sänkning följas av sänkta boräntor. Både SBAB och Nordea sänker vilket är skillnad mot Riksbankens sänkning för två veckor sedan. Den pågående finanskrisen är svaret på alla frågor om varför. Varför sänker Riksbanken med 0,5 procentenheter? Varför har Riksbanken svängt i sin syn på rätt räntenivå jämfört med början av september när de faktiskt höjde styrräntan?

Finanskrisen har stört de samband som normalt finns på marknaden. Det har betytt att alla vill ha säkra statspapper. Andra låneinstrument - vare sig det är bostadsobligationer eller företagslån - har blivit svårare att använda. Det har tryckt upp räntenivån på bundna bolån under 2008 och inneburit att sänkt styrränta inte automatiskt sänker rörliga bolån. I USA har de rörliga bolånen i praktiken stigit trots ordentliga sänkningar av styrräntan. I Sverige har rörliga räntan stigit mer än styrräntan.

Ända fram till början av september höjde svenska Riksbanken styrräntan. De var mer oroliga för en hög inflation än en begynnande lågkonjunktur.

I mitten av september föll amerikanska investmentbanken Lehman Brothers. Det var inledningen på de senaste veckornas panik på finansmarknader och all världens börser.

För två veckor sedan sänkte Riksbanken med 0,50 procentenheter i en gemensam aktion tillsammans med andra centralbanker - bland andra amerikanska Fed och eurozonens ECB. Då var hela direktionen överens. På den så kallade interbankmarknaden (lån med kort löptid mellan banker) hände nästan inget.

Igår var det skillnad. Interbankräntan gick ner 0,45 procentenheter. De senaste dagarna har korta räntor gått ner i USA. Så Riksbankens sänkning är i fas med utvecklingen på marknaden.

Gårdagens lägre interbankräntor kan vara en första signal att trycket på finansmarknaden minskar. Men det är långt kvar.

Finanskrisen och kommande lågkonjunktur innebär att alla prognosmakare suddar febrilt i sina prognoser. Tillväxten blir lägre, arbetslösheten högre. En riktigt djup lågkonjunktur har vi framför oss. Men innan dess måste centralbanker och regeringar få bukt med krisen på finansmarknaden.

Ju längre det tar att få stopp på finanskrisen, desto djupare blir lågkonjunkturen.

Igår var riksbankschef Stefan Ingves och första vice riksbankschef Irma Rosenberg noga med att betona att sänkt styrränta inte är tillräckligt för att bekämpa krisen.

Riksbanken har tillsammans med regeringen, Riksgäldskontoret och Finansinspektionen vidtagit åtgärder för att få den svenska delen av finansmarknaden att fungera. Det handlar om likviditetsinjektioner, stabilitetsplaner och förändrade regler som underlättar en återhämtning.

□ På kort tid har vi sänkt styrräntan 1 procentenhet och vår bedömning är att det behövs mer närmaste halvåret, säger Stefan Ingves.

□ Med de åtgärder som vidtas runtom i världen hoppas vi att tillväxten rättar till sig och att det blir en uppgång mot slutet av 2009. Men just nu är det mycket grus i maskineriet, säger förste vice riksbankschef Irma Rosenberg.

Banker delar ut miljarder i bonus (Dagens Nyheter, 29.10.2009, LIX 49, ord 415)

Bankerna mår allt bättre. Små kreditförluster i Sverige och höga marginaler i utlåningen stärker resultaten. Men också bankbonusarna växer.

Bankerna har nu tillsammans reserverat 4 miljarder kronor i bonusar för årets första tre kvartal. Bonussumman väntas växa till över 5 miljarder för hela året.

– Bankernas resultat är bättre än vi räknat med givet den starka nedgången.

Kreditförlusterna är ganska låga – om man bortser från Baltikum. Så helåret 2009 blir ett bra år relativt med tanke på hur ekonomin utvecklats, säger Francis Dallaire, bankanalytiker på Öhmans fondkommission.

Om resultatet blir bättre än förväntat, blir även de rörliga ersättningarna högre?
– Ja, så blir det ju per definition men det är inget som jag uttalar mig om, säger han.

Delstatliga Nordea fick hjälp av svenska staten med 5 miljarder till sin nyemission och är med i Danmarks garantiprogram. Trots det flaggar koncernchef Christian Clausen för att bankens bonusregn i år blir högre än förra året. Då landade det på omkring 2,4 miljarder kronor.

– Vi kommer att reservera en mindre andel av vår vinst och mindre andel av vår intjäning än vi gjort tidigare år och mindre än vad våra internationella konkurrenter gör, men beloppet i absoluta tal kan bli högre än tidigare år, säger Christian Clausen.

De fyra storbankerna, Swedbank, SEB, Nordea och Handelsbanken möter i stort sett marknadens förväntningar med sina rapporter för det tredje kvartalet.

Swedbank och SEB uppvisade en lägre ökningstakt av problemkrediter i Baltikum samtidigt som bankerna började prata om en återhämtning i ekonomin.

Handelsbanken och Nordeas verksamheter i Danmark, som drabbats hårdare av finanskrisen än Sverige, visade också ljusglimtar.

För samtliga banker är den svenska verksamheten fortsatt stark, särskilt utlåningen till företag och hushåll visar bra lönsamhet.

Bankerna fortsätter göra en bra affär på sina bolånekunder. Alla banker har under det tredje kvartalet ökat sina marginaler, skillnaden mellan deras egna upplåningskostnader och den ränta som kunderna betalar.

Att bankernas egna kostnader för att låna har sjunkit ordentligt sedan inledningen på året är inte bara ett resultat av att kreditkrisen lättat.

Det beror också på införandet av det statliga garantiprogrammet och att Riksbanken lånat ut hundratals miljarder kronor till bankerna med förhoppningen att bankerna i sin tur ska öka sin utlåning till framför allt företag men också privatkunder.

Bankerna har i olika grad utnyttjat de statliga kryckorna. SEB har inte lånat upp några pengar inom garantiprogrammet och vill nu lämna det. Swedbank vill fortsätta inom garantiprogrammet i sex månader till. Handelsbanken är den enda av bankerna som hittills inte tagit emot statligt stöd.

Finanskrisens nästa offer – miljön (Aftonbladet, 16.10.2008. LIX 40, ord 433)

EU-länderna oeniga om satsningar på miljön

BRYSSEL. Miljön kan bli nästa stora förlorare på den världsomspännande finanskrisen. Många EU-länder tvekar nu om de vill genomföra det ambitiösa klimatpaket unionen varit överens om länge.

Det får konsekvenser –för hela världen.

I slutet av nästa år samlas världens ledare i Köpenhamn för att klubba ett globalt miljöprogram för att minska växthuseffekten. Mötet har beskrivits som något av en ödesstund. Då, eller aldrig, ska världen hejda de galopperande koldioxidutsläppen och växthuseffekten.

Ingen enighet

EU har tagit på sig ledartröjan för mötet. Redan för 1,5 år sedan klubbade statsministrarna i de 27 medlemsländerna ett ambitiöst klimatpaket. Utsläppen ska minska med minst 20 procent till 2020. Samma år skulle en femtedel av all energi komma från förnybara källor. Alltså inte från exempelvis olja och kol.

Men på EU:s toppmöte här i Bryssel har det visat sig att det inte längre finns någon enighet. Statsminister Fredrik Reinfeldt (m) och finansminister Anders Borg (m) åkte hit för att diskutera åtgärder mot finanskrisen. Men hamnade mitt i en diskussion om vad som är viktigast – ekonomin eller miljön.

”Kan inte vänta”

Åtta av EU:s fattigare medlemmar, bland annat Polen, Rumänien, Bulgarien och de tre baltiska länderna, gjorde klart att de tycker att unionen måste tänka om. Det går, enligt dem, inte att sänka koldioxidutsläppen kraftigt samtidigt som man bekämpar en mycket allvarlig finanskris.

Den svenska ståndpunkten är klar:

– Klimatet kan inte vänta, säger Fredrik Reinfeldt.

Beslut kommer inte att fattas vid det möte som avslutas i dag. Utan nästa gång som EU:s regeringschefer träffas, i mitten av december. Veckorna dit kommer att kantas av många tuffa diskussioner mellan dem som vill sänka ambitionerna och dem som inte vill göra det. Utgången är på intet sätt given.

EU har en ledarroll

Det kan kanske verka konstigt att åtta länder i Europa har en avgörande påverkan på ett globalt miljöavtal som nästan alla är överens om är centralt för många människors framtida välfärd och överlevnad.

Men det beror just på att EU tagit på sig en ledarroll i diskussionerna om det världsomspännande klimatavtal som ska efterträda det så kallade Kyotoprotokollet.

Om EU inte är överens försvagas den positionen rejält. Risken för att klimatavtalet blir tamare och tandlösare ökar dramatiskt.

Får skulden

För Fredrik Reinfeldt personligen handlar det dessutom om hans roll som världspolitiker – lyckad eller misslyckad? När världen samlas i Köpenhamn nästa år är Reinfeldt ordförande i EU. Han kommer att spela en nyckelroll i förhandlingarna.

Blir det ett skarpt avtal faller en stor del av guldglansen på hans axlar. Blir det urvattnat står han där med en del av skulden för misslyckandet.

Frågor

1. Hur bedömer du ordvalet i artikeln?

alla välkända ord 1 2 3 4 5 för många fackord

2. Hur bedömer du meningarnas längd?

korta 1 2 3 4 5 för långa

3. Hur bedömer du längden på artikeln?

kort 1 2 3 4 5 för lång

4. Hur flytande läser du artikeln?

mycket flytande 1 2 3 4 5 svårläst

5. Hur mycket förstår du av artikeln?

allt 1 2 3 4 5 nästan ingenting

6. Kön

Man

Kvinna

7. Ålder

8. Senaste utbildningsnivån du har uppnått

Grundskoleutbildning

Gymnasieutbildning

Grundnivå (BA)

Avancerad nivå (MA)

Forskarutbildning

9. Hur intresserad är du av ämnet i artikeln?

lite 1 2 3 4 5 mycket

10. Hur mycket följer du med i vad som händer i ekonomin?

lite 1 2 3 4 5 mycket

7. RESÜMEE

Selle bakalaureusetöö pealkiri on "Päevalehtedes avaldatud finantskriisi artiklite mõistmine". Tööd motiveeris kirjutama Aftonbladetis ilmunud artikkel, mille kohaselt on finantskriisiteemalised artiklid inimestele raskestimõistetavad.

Töö analüüsitav materjal on saadud küsimustiku kaudu. Küsimustik koostati kolme artikli kohta, mis avaldati kolmes Rootsi suurimas päevalehes aastatel 2008 ja 2009. Vastajaid oli kokku 14, kes kõik lugesid läbi ühe artikli ning vastasid kümnele valikvastusega küsimusele. Küsimused olid koostatud selliselt, et need oleksid võrreldavad loetavusindeksiga LIX. LIX on meetod, mille abil saab kergesti määrata teksti raskusastme. See meetod arvutab teksti lausete arvu, kõikide sõnade ja pikkade sõnade (rohkem kui 6 tähemärki) arvu järgi välja keskmise väärtuse. LIXi meetodis on kokku viis kategooriat, neist keskmine ehk kolmas kategooria on mõeldud ajaleheartiklitele. Uurimusse olid valitud kolm artiklit, mis kõik kuuluvad sellesse kategooriasse.

Uurimuse eesmärk oli näidata, kuidas rootslased hindavad finantskriisist kirjutatud artikleid: kas need on kergesti- või raskestimõistetavad? Lisaks uuriti seda, kas lugejate hinnangu põhjal kuuluvad artiklid LIXi kolmandasse kategooriasse, kuhu ajalehed peaksid kuuluma. Lisaks uuriti lugejate tausta: kui suur huvi on lugejatel artikliteemade vastu, kui palju lugejad jälgivad majanduses toimuvat ning milline on lugejate viimane saavutatud haridustase. Nende kolme kriteeriumi kohta koostati hüpoteesid. Esimene hüpotees oli hariduse kohta: kas need lugejad, kellel on vähemalt bakalaureusekraad, mõistavad artikleid paremini kui need, kellel on gümnaasiumiharidus? Teine hüpotees uuris, kas suurema huvi ja motivatsiooniga lugejad mõistavad artikleid paremini kui need, kellel on vähe huvi ja kes pole kursis majanduses toimuvaga.

Analüüsi tulemusel võib öelda, et majandusartiklid on rootslastele kergestimõistetavad ja pigem kuuluvad artiklid LIXi meetodil teise kategooriasse ehk populaarkirjanduse hulka. Üks põhjus, miks selline liigitus võib ilmnedagi on see, et LIXi järgi on vähemalt 6 tähemärgiga sõnad pikad ja seega keerulised sõnad. Lugejale on aga paljud nii-öelda pikad sõnad tuttavad ja kergesti mõistetavad. Kuigi sõnavalik on väga oluline tekstist arusaamisel, siis ainult sõnade pikkuse järgi ei saa väita, et tekst on raskestimõistetav. Enamus lugejatest andis sõnavalikule hinnangu „kõik tuttavad sõnad“. Tekstist

arusaadavust hindasid lugejad ise viie punkti skaalal ning jällegi arvasid enamus lugejaid, et mõistsid kogu teksti.

Hüpoteesid lugejate hariduse ja arusaadavuse kohta näitasid, et nii gümnaasiumi- kui ka kõrgharidusega inimesed saavad majandusartiklitest samaväärselt hästi aru. Siinkohal võib olla üheks õppepunktiks küsimuse moodustamine. Küsimus oli koostatud selliselt, et lugejad pidid valima, milline on nende viimane saavutatud haridustase. Sellise küsimuse puhul ei saa aga eraldada neid, kes tegelikult on ülikooli lõpetamas ja kes on piirdunud gümnaasiumiharidusega. Hüpotees lugejate motivatsiooni ja huvi kohta näitas, et on olemas tendents selle poole, et need lugejad, kellel on huvi ja kes on kursis majanduses toimuvaga, mõistavad majandusartikleid paremini, kui need lugejad, kel pole huvi ja kes pole kursis majandussündmustega. Üks oluline tähelepanek on, et vähestel lugejatel on huvi ja vähesed on majanduses toimuvaga kursis.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et majandusartiklitest arusaamine on rootslaste hulgas hea, kuid inimestel on vähe huvi majanduse vastu.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Maarja Gross
(*autori nimi*)

(sünnikuupäev: 27.12.1989)

annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

"Uppfattning av artiklar om finanskrisen publicerade i dagliga tidningar",
(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on Niklas Henriksson,
(*juhendaja nimi*)

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, Maarja Gross „19“ august 2013